

СЕКЦІЯ 1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Сутність побудови та функціонування системи економічної безпеки підприємства

Микола Кобільник
аспірант,

*ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: KobilnykMM@krok.edu.ua*

Оксана Кириченко

*доктор економічних наук, доцент кафедри управлінських технологій
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: oksanaKS@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-5244-8323*

Питання сутності побудови та функціонування системи економічної безпеки підприємства як системи досить широко розглядаються науковцями та фахівцями у галузі економічної безпеки. Для формування змісту методологічного базису економічної безпеки науковці застосують системний підхід, з використанням якого формуються уявлення та поняття, за допомогою яких здійснюється опис системи та принципів, методів, прийомів та засобів дослідження економічної безпеки. Використання системного підходу при проведенні досліджень є характерною ознакою сучасної економічної науки.

Проблеми економічної безпеки виникають у кожного підприємства не тільки у кризові періоди, але й в періоди економічної стабільності. При цьому, підприємство вирішує різний комплекс поставлених перед ним завдань. У режимі стабільного функціонування підприємство вирішує проблеми економічної безпеки, що пов'язані із дотриманням певного ритму виробництва, його динаміки та збуту продукції, захисту від нанесення матеріальних та фінансових збитків, захистом від несанкціонованого доступу до службової конфіденційної інформації підприємства, що складає його комерційну таємницю та протидії кримінальним проявам та несумлінній конкуренції. Якщо підприємство ефективно працює та своєчасно проводить модернізацію своїх існуючих виробничих фондів та їх оновлення, як правило, виробнича сфера у цьому випадку не є джерелом економічних небезпек, вона забезпечує стабільність роботи всієї системи, збуту продукції та дилерської мережі.

Українські вчені у колективній праці дослідили та прийшли до висновку, що інтереси особистості складаються з реалізації конституційних прав та свобод, забезпечення особистої безпеки, підвищення якості і рівня життя, фізичного, духовного й інтелектуального розвитку людини й громадянина. На їхню думку, поняття економічної безпеки особистості трактується як готовність і здатність особистості структурувати владу самозахисту і самовизначення в умовах створення інститутами державної влади таких механізмів реалізації і захисту життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави, при яких

можна забезпечувати збалансований і стійкий розвиток національної економіки і держави, в цілому як систем країни, що розвивається в гео економічному просторі [1]. Визначення «економічної безпеки» також тісно пов'язане з поняттям «економічних інтересів». «Економічні інтереси» в загальному їх розумінні – це ставлення людей до економічних благ; усвідомлені економічні потреби окремих людей, соціальних груп, верств та кластерів, які є формою відносин економічної власності та знаходять свій прояв у поставлених цілях, конкретних завданнях, діях щодо їх досягнення; реальний, зумовлений відносинами власності та принципом економічної вигоди, мотив і стимул соціальних дій, щодо задоволення потреб [2].

За визначенням Л. фон Берталанфі: система – це комплекс елементів, що взаємодіють [3]. За дослідженням С.В. Мочерного, що значно ширше визначив системний підхід, системно-структурний аналіз та форма його застосування є значно складнішими. При визначенні поняття «система» перевага повинна надаватися категорії взаємодії, що розкриває взаємозумовленість, взаємовплив, взаємопроникнення, взаємозбагачення та взаємозаперечення елементів системи. Говорячи про структуру, доцільніше говорити про зв'язок між елементами системи та її компонентами, з яких складається елементи системи [3]. Основною метою, завданням функціонування системи економічної безпеки суб'єкта господарювання є запобігання нанесенню збитків в результаті розкрадання фінансових та матеріально-технічних коштів, знищення майна та цінностей, витоку, розголошення чи несанкціонованого доступу та використання джерел конфіденційної інформації, порушення роботи засобів виробництва та управління бізнес-процесами на підприємстві, доведення підприємства до банкрутства, запобігання нанесенню шкоди персоналу підприємства. Зміст поняття системи безпеки підприємства є комплексним та містить ряд елементів, в тому числі об'єкт та суб'єкт безпеки. Так, під системою економічної безпеки підприємства розуміється організаційний комплекс, який складається із сукупності організаційних, управлінських, технічних, правових та інших заходів, спрямованих на забезпечення безпеки підприємства, захист законних інтересів його керівництва та інвесторів, сприяння забезпеченню стійкого розвитку підприємств [4].

У працях з економічної безпеки підприємства визначено, що система економічної безпеки – це структура, що динамічно змінюється в часі, вимагає постійного контролю, вдосконалення та управління нею у зв'язку зі змінами: у чинному законодавстві держави; розвитком компанії та обрання нею нових напрямків господарської діяльності; збільшенням кількості персоналу, змінами у штатному розкладі; зміною переліку відомостей, складових комерційної таємниці і конфіденційної інформації підприємства; необхідністю вдосконалення телефонної та комп'ютерної мереж компанії; винаходом нових технологій промислового шпигунства й шахрайства; появою на ринку недобросовісних конкурентів і зміною форм та методів їхньої протиправної діяльності; станом криміногенної обстановки в регіоні і т.д. [5]. Водночас визначається що система

безпеки підприємства – організована сукупність спеціальних структур, засобів, методів і заходів, що забезпечують безпеку підприємницької діяльності від внутрішніх та зовнішніх загроз.

За дослідженнями проведеними О.Г. Білорусом, система економічної безпеки підприємства – сукупність поглядів, ідей, цільових установок, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування підприємства, що включає заходи, шляхи, напрями досягнення поставлених завдань та створення умов для досягнення цілей бізнесу в умовах невизначеності і запобігання (пом'якшення) дії внутрішніх та зовнішніх загроз [6].

На думку Г. Пастернак–Таранущенко, з урахуванням того, що підприємство є однією з систем, воно має очікувати виникнення загроз від будь якої іншої системи і нейтралізувати їх [7].

Загалом, для реалізації своїх функцій та виконання завдань, поставлених перед системою економічної безпеки, постає необхідність визначення з засобами її забезпечення. Засобами забезпечення економічної безпеки вважаються сукупність заходів та систему організації їх виконання і контролю, які дозволяють досягнути найбільш високих значень рівня економічної безпеки підприємництва. Таким чином економічна безпека виступає не тільки комплексом заходів протидії загрозам, але й забезпечує здатність системи забезпечити ці заходи, здатність гарантувати стабільність розвитку і досягнення цілей цього розвитку підприємства.

Ключові слова: безпека, економічна безпека, система економічної безпеки, складові економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. *Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: [монографія] / О.А. Кириченко, В.С. Сідак, С.М. Липтєв, О.І. Захаров. К. Університет економіки та права КРОК, 2008. 403с.*
2. *Єрмошенко М.М. Сучасні проблеми розвитку національної економіки та шляхи їх розв'язання: колективна монографія. К.: ВНЗ Національна академія управління. 2008, 259 с.*
3. *Мочерний С.В. Методологія економічного дослідження. Л.: Світ, 2001. 416 с.*
4. *Кириченко О.А. Методологічні основи економічної безпеки суб'єктів господарювання в трансформаційній економіці. Актуальні питання економіки. №12. 2008. С.53–66.*
5. *Алькема В.Г., Літвін Н.М., Кириченко О.С. Економічна безпека інноваційного підприємства. Київ.: ВНЗ Університет економіки та права КРОК. 2015. 320 с.*
6. *Білорус О.Г. Глобалізація і безпека розвитку. К.: Інститут глобалістики, 2001. 733с.*
7. *Пастернак-Таранущенко Г. Результати дослідження шляхів забезпечення економічної безпеки України. Економіка України. 2000. №11. С. 21–28.*